№ 137. 1859.

MIDDELBURGSCHE COURANT.

Dingsdag 15 November.

Deze courant verschijnt des dingsdags, donderdags en zaturdags. Binnen deze gemeente en Vlissingen geschiedt de uitgave den avond te voren ten 8 ure.
De abonnementsprijs per drie maanden is ƒ 3, franco per post ƒ 3,40.
Inzending van advertentien kan geschieden tot tien ure des morgens, op den dag der uitgave.

De prijs van gewone advertentien is 22 cent per regel; van huwelijks, geboorte of doodbekendma[illegible]ingen enz., van één tot zes regels ƒ 1,50, voor elken regel daarboven 22 cent.
Buitengewoon groote letters worden berekend naar de plaats die zij innemen.
Voor elke plaatsing moet 35 cent voor zegel worden betaald. De betaling geschiedt kontant.

Bij deze courant behoort een bijvoegsel.

Editie van maandag avond 4½ ure.

Binnenlandsche tijdingen.

Middelburg 14 november.

Wij hebben ons tot hiertoe beijverd om onzen lezers geregeld en zoo spoedig doenlijk op de hoogte te houden van het dagelijks *in de zittingen der tweede kamer gesprokene*, betrekkelijk het wetsontwerp omtrent de spoorwegen. In ons vorig nommer deelden wij, naar aanleiding van telegrafische berigten, reeds met eenige woorden mede, in welken geest de onderscheidene sprekers op donderdag en vrijdag zich verklaarden; de geabonneerden op het bulletin ontvingen bovendien zaturdag een overzigt van het dien dag besprokene.

Thans laten wij van de drie laatste zittingen een uitvoeriger verslag volgen, en wel van zaturdag hierachter onder de rubriek staten generaal, en van de beide vorige zittingen in het bij dit nommer gevoegde bijvoegsel.

Heden hebben de ministers van binnenlandsche zaken en financien de wet verdedigd, en gedurende bijna de geheele zitting het woord gevoerd.

Onze correspondent te 's Gravenhage schrijft ons dat het er aldaar algemeen voor gehouden wordt, dat de spoorwegwet ten slotte door de tweede kamer — wel is waar met eene kleine meerderheid — zal worden aangenomen.

Door het hoofdbestuur der Maatschappij tot bevordering van landbouw en veeteelt in Zeeland, is heden een adres verzonden aan de tweede kamer der staten generaal, waarbij, onder overlegging van een afdruk van het ter zelfder zake reeds in julij 1856 ingediende adres, krachtig wordt aangedrongen op de afkoopbaarstelling der tienden. Daarom heeft men met groote belangstelling de wederindiening vernomen van het daartoe strekkend wetsvoorstel, bij de tweede kamer in der tijd met aanzienlijke meerderheid aangenomen, maar door de eerste kamer verworpen. Acht het hoofdbestuur dat door de aanneming in der tijd, reeds ten aanhoore der natie als de overtuiging der volksvertegenwoordiging is uitgesproken, dat die afkoopbaarstelling der tienden in het algemeen belang wenschelijk en noodzakelijk is, en de daartoe voorgestelde middelen aannemelijk zijn, — het acht tevens de wederindiening van het voorstel een gepast en grondwettig middel om het gewenschte doel te bereiken.

Bij de kamer van koophandel en fabrieken alhier zijn ontvangen opgaven nopens den handel en scheepvaart van Groot-Brittanje en Ierland, over de maand en de negen maanden, geeindigd den 30 september 1859.

Jl. zaturdag middag heeft te Vlissingen een werkman, Bebelaar genaamd, het ongeluk gehad van een turfwagen te vallen, met dat ongelukkig gevolg dat hij daarbij den arm brak; er is onmiddelijk heelkundige hulp verleend om den arm wederom in te zetten.

Mede is op dien dag geamputeerd het been van den matroos Buisman, die het onlangs aan boord van het rijksvaartuig Mercuur gebroken had. Ondanks de zorgvuldige behandeling door den lijder ondervonden, kon men het been niet langer meer behouden.

Als eene bijzonderheid kan vermeld worden, dat thans in de tuin van den heer Keteloo, oud onderwijzer te Domburg, eene Jucca op vier stengels in vollen bloei staat, prijkende met meer dan honderd bloemen, alsmede [illegible]at de kroon eerst in het voorjaar is beginnen uit te werken; [illegible] is wel der bezigtiging waard.

Donderdag werd bij Ooltge[illegible]plaat het schip De goede hoop genaamd, laatstelijk van Dord[illegible] naar Zierkzee bestemd, geladen met hout, tweemaal op [illegible]an de Galateplaat geworpen, met verlies van ankerspil. E[illegible]lijk werd het zeer lek op het strand geslagen, *terwijl een [illegible]al pompen het niet lens konden houden.* Het vaartuig is [illegible] behulp van paarden en manschap met de equipage binne[illegible] haven getrokken. Ook het vlot, dat achteraan sleepte is [illegible] veel moeite behouden.

Men leest het volgende in [illegible]ord:

Sedert eenigen tijd had men [illegible]et museum te Lyon een jong soldaat opgemerkt, die zich d[illegible] in zijne vrije oogenblikken bezig hield met de stukken van [illegible]roemde meesters te bestuderen. Terwijl hij nu onlangs [illegible] was, met de laatste hand te leggen aan eene wel uitgevoer[illegible]opie van een der voornaamste aldaar aanwezige schilderijen, [illegible]naderde hem eene onbekende dame, die met eene bijzonde[illegible] belangstelling een gesprek met hem aanknoopte, blijkbaar m[illegible]et doel, om zijn smaak nader te leeren kennen. De jeugdi[illegible]ilitair verhaalde haar, dat hij een kweekeling was van *Ho[illegible] Vernet*, en bij de *loting* in dienst gevallen zijnde, zond[illegible] middelen te bezitten om een remplacant te verkrijgen, he[illegible]dig besluit had genomen om alle pogingen in het werk te [illegible]n, ten einde ook als soldaat [illegible] krachtdadig mogelijk voort te zetten. De vreemdelinge bood hem daarop voor zijne schilderij een prijs, die zijne verwachting verre overtrof, met bijvoeging der belofte, dat zij zich voortaan ook verder aan hem zou laten gelegen liggen. Niet weinig verrast, verzocht de jeugdige kunstenaar in de meest beleefde termen, den naam zijner beschermster te mogen weten en kreeg tot zijne niet geringe verbazing ten antwoord: *»Gij hebt uw stuk slechts te adresseren* aan de koningin der Nederlanden." En inderdaad, het was H. M. zelve, die op hare reis naar Nizza, bij het oponthoud te Lyon, den jeugdigen schilder dit vereerend bewijs van onderscheiding schonk. Men verzekert dat het H. M. heeft behaagd, onmiddelijk de noodige maatregelen te nemen, ten einde hem in staat te stellen om zich weldra uitsluitend aan de beoefening der kunst toe te wijden.

Naar men verzekert, zijn de regeringen van Engeland, Frankrijk en Rusland eindelijk met elkander overeengekomen om het gouvernement van Griekenland te dwingen tot het nemen van maatregelen om de rente der nu 26 jaren geleden, onder den waarborg der drie mogendheden aangegane geldleening, ten bedrage van bijna 2½ millioen p. st. te betalen. Voor de rente *van die leening zou* 157,187 *p. st. moeten voldaan worden,* doch de drie mogendheden zouden zich met eene jaarlijksche betaling van 36,000 p. st. tevreden stellen. De in 1824 en 1825 door Griekenland aangegane geldleeningen, die niet door de beschermende mogendheden gewaarborgd zijn, bedragen, met de achterstallige renten, eene som van omstreeks 7 mill. p. st.

Het nut der inenting als beschermmiddel tegen de longziekte kan niet beter worden gestaafd dan door de volgende opgaaf van een bekwamen veearts. »In Vriesland", zegt hij, »bestaan drie genootschappen tot wederkeerige verzekering tegen sterfte van rundvee. *Het eene genootschap laat al het vee der leden* tegen de longziekte inenten, en verloor 6 pct., het andere laat inenten indien de ziekte onder het vee is uitgebroken, en verloor 11 pct., het derde laat niet inenten en verloor in het zelfde tijdperk 40 pct."

Ook hier te lande is, even [illegible]oor geheel Duitschland, op den 10 dezer de honderdjarige g[illegible]dag der geboorte van den beroemden dichter Johann Christo[illegible] Friedrich von Schiller met luister gevierd, o. a. te Amsterdam door eene voorstelling in den hoogduitschen schouwburg, waarin door de liedertafel Eutonia Schillers Die Deutsche Muze en An die Künstler, muziek van Bertelsman en Mendelssohn, en daarna het Festspiel: Germania bei der Schillerfeier in Amsterdam, werd opgevoerd, en te Rotterdam door een introductie met koor, gevolgd door eene feestrede van den heer van Reesema, en ten slotte de uitvoering van het Lied von der Glocke van Romberg en Beethovens 9de symphonie op Schillers lied An die Freude.

Door de provinciale staten van Vriesland is afwijzend beschikt op een verzoek van den heer mr. J. C. Banck te 's Gravenhage, die thans door aankoop eigenaar is geworden van het eiland Schiermonnikoog, tot het verleenen van een provinciaal subsidie voor de bedijking van dat eiland.

Aan de Elberf. Zeitung wordt uit Berlijn geschreven dat er *plan bestaat tot een echtverbindtenis tusschen een zoon van* prins Albert van Pruissen en de tweede dochter van prins Frederik der Nederlanden.

Naar wij vernemen, zal aan den mond van de haven van het Nieuwe Diep eene batterij worden aangelegd; ook zou het plan bestaan, om eene batterij op de Horst van Texel aan te leggen. Voor het eerste werk zijn drie plannen, waaruit de minister te kiezen heeft. Naar men denkt, zullen deze twee belangrijke werken, die de haven en de reede van Texel moeten beschermen, in den loop van het volgende jaar tot stand worden gebragt.

De Rotterdamsche courant meldt dat de cholera-epidemie in die gemeente nagenoeg als geweken kan worden beschouwd en dat het cholera ziekenhuis dan ook reeds in het begin dezer week zal worden opgeheven.

Benoemingen en besluiten.

Benoemd, bij besluit van 9 dezer, tot officier van gezondheid der 2e klasse voor de dienst der Nederlandsche bezittingen ter Kuste van Guinea, de heer C. F. Lucke, doctor in de genees-, heel- en verloskunde, thans stads-geneesheer te Zutphen.

Benoemd, bij besluit van 8 dezer, tot ontvanger der directe belastingen en accijnsen te Woudsend c. a., de heer J. W. D. van Hemert, thans ontvanger der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen te Ballum.

Necrologie.

Donderdag is te Amsterdam in 84jarigen ouderdom overleden de oud-hoogleeraar aan de illustre school aldaar, Gerardus Vrolik. Op 22jarigen leeftijd werd hem reeds het professoraat *in de plantenkunde, en later ook het onderwijs in de physiolo*gie, ontleed- en verloskunde, opgedragen. Zijn dood wordt als een groot verlies voor de wetenschap en voor zijne medeburgers beschouwd.

— Uit Maastricht wordt het overlijden gemeld van mgr. H. J. Omen, groot vicaris van het hertogdom Limburg, kamerheer van zijne heiligheid den paus, prevost van het kanonische kapittel der cathedraal, en president van het seminarium van Roermond.

Marine en leger.

Zr. Ms. korvet Juno, onder bevel van den kapitein-luitenant ter zee R. C. Sloos, is in den morgen van den 11 dezer van de reede van Texel naar zee vertrokken, ter opvolging zijner bestemming naar Oost Indie.

— Zr. Ms. schroefstoomschip Cornelis Dirks, onder bevel *van den luitenant ter zee der 1e klasse J. F. Koopman, is den* 11 dezer ter reede van Plymouth geankerd, komende van Duins.

— Naar men verneemt is door Z. M. aan de officieren, onderofficieren en korporaals, behoorende tot het vaste kader van het koloniaal werfdépôt te Harderwijk, verhooging van tractementen toegekend: aan de officieren eene verhooging van f 100 's jaars, en aan de onder-officieren en korporaals respectievelijk 4 en 2 cents per dag.

Oost-indische kolonien.

Bij besluit van zijne exc. den gouverneur-generaal van 20 september is bepaald, dat een tweede veldtogt tegen het rijk van Boni zal ondernomen worden, en dat de magt voor deze expeditie, voor zooveel de landmagt betreft, zal bestaan uit: het geheele 4de en 11de bataillon, respectievelijk van Samarang en Batavia; een eskadron kavallerie, waarvan ½ van Salagita en ½ op Celebes aanwezig; een halve drieponds batterij met vier handmortieren, op Celebes aanwezig; eene sectie bespannen houwitsers van 12 duim, van Salatiga, en eene halve koppagnie sappeurs, op Celebes aanwezig; benevens de voor deze troepenmagt benoodigde staven, administratie en hospitaal-personeel; met de waarneming der betrekking van auditeur-militair bij den krijgsraad te velde wordt belast mr. W. Tadema, griffier bij den ommegaanden regter in de 2de afdeeling op Java.

Bij besluit van zijne exc. van den zelfden dag is benoemd tot kommandant en chef der Bonische expeditie, tevens commissaris voor de leiding der politieke zaken tot de vereffening der geschillen met Boni en hetgeen daarmede in verband staat, de luitenant-generaal J. van Swieten, kommandant van het Oost-Indische leger.

Bij het zelfde besluit is de kolonel der infanterie J. A. Waleson, thans kommandant en chef der Bonische expeditie, wiens gezondheidstoestand in den laatsten tijd te wenschen overliet, benoemd tot kommandant der 3de militaire afdeeling op Java.

— Van Banjermasin zijn grootendeels per telegraaf via Samarang tijdingen ontvangen, loopende tot 12 september jl.

Ten einde van de zeezijde den toevoer van ammunitie aan den vijand waartoe de talrijke riviermondingen ruimschoots gelegenheid geven, af te snijden, werd de kust, hoofdzakelijk beoosten de rivier van Banjermasin, bekruisd en in verband hiermede eene gewapende verkenning gedaan naar de monding bij Tabanio. Deze verkenning werd opgedragen aan het stoomschip Boni, vergezeld van twee gewapende sloepen der Ardjoeno en de kruisboot no. 39, versterkt door een detachement van 20 inlandsche soldaten, terwijl de tijdelijke kommandant der Ardjoeno, de luitenant ter zee 1ste klasse J. N. Slegt, met de algemeene leiding belast en uitgenoodigd werd om met het onder hem staande stoomschip de bovengenoemde vaartuigen naar de monding der rivier te vergezellen. Het doel der verkenning was te onderzoeken, of in de rivier bij Tabanio welligt versperringen door den vijand waren aangelegd en tevens om te trachten uit het op den linker oever daarvan gelegen oude portugesche fort, dat volgens berigten slechts door een 12tal opstandelingen bezet was, den vijand te verdrijven en dat fort te ontwapenen. Het bevel over de verkenning zelve werd opgedragen aan den luitenant ter zee 2de klasse E. T. Hänel van Cronenthall van de Ardjoeno, terwijl de luitenant ter zee 2de klasse D. M. G. de Swart en de officier van gezondheid 2de klasse J. A. Visscher onder de orders van dien officier aan de zending werden toegevoegd. Ofschoon de geheele leiding der verkenning reeds op den 12 augustus aan den tijdelijken kommandant van de Ardjoeno was opgedragen, kon die bodem echter eerst in den nacht van den 13 op 14 augustus den togt naar Tabanio aanvangen, ten gevolge van een oponthoud, veroorzaakt door het omslaan van eene der gewapende sloepen bij het uitslepen uit de rivier van Banjermasin. In den morgen van den 14 augustus kwam men voor de monding der rivier bij Tabanio, waarop de Boni met drie gewapende sloepen en de kruisboot no. 39 op sleeptouw de rivier opstoomde. Na het passeren van den eersten hoek werden deze vaartuigen door een kogelregen uit lilla's en zwaarder geschut van het fort begroet, zonder dat evenwel iemand getroffen werd. Al vurende stoomde men daarop het fort voorbij, tot een eind weegs in de aldaar aanwezige kampong, ten einde eene veilige plaats tot debarkeren te zoeken. Toen het vuur van den vijand een oogenblik gestaakt werd, roeiden de luitenants Hänel van Cronenthall en de Swart met twee sloepen naar den wal, ten einde de landing te bewerkstelligen; maar alvorens zij den wal konden bereiken, werd op nieuw een hevig vuur uit het fort geopend, ten gevolge waarvan binnen weinige minuten deze beide officieren en vier europesche matrozen van de Ardjoeno gewond werden. Te gelijker tijd werden op de Boni twee inlandsche soldaten gekwetst en sneuvelde een inlandsch soldaat in de derde aanwezige sloep. Vermits het ligte geschut der vaartuigen geene belangrijke uitwerking deed op de vijf voet dikke muren van het fort terwijl de vijand achter eene hooge borstwering genoegzaam gedekt was, werd de terugtogt ondernomen. Gedurende het terugroeijen naar Boni werd de verkenning Hänel van Cronenthall voor den tweeden keer getroffen, de koksmaat van de Ardjoeno gewond en sneuvelde een europeesch matroos. Bij het andermaal passeren van het fort werd van weêrszijden weder hevig geschoten. De Ardjoeno had door eene ongunstige ligging geen bijstand kunnen verleenen. De koelbloedigheid van den gezagvoerder der Boni, Kuipers, en de ijver van den officier van gezondheid Visscher worden zeer geroemd.

Den 27sten augustus is het fort bij Tabanio, na eenigen tijd beschoten te zijn, onder bevel van den kapitein luitenant ter zee van Hasselt, sto[illegible]nderhand [illegible]genomen en bezet. Aan deze affaire hebben deel[illegible] de stoom[illegible] Ardjoeno, Montrado, Celebes, On[illegible] [illegible]

Bij die gelegenheid [illegible] der [illegible] opgedragen aan den lu[illegible] klasse [illegible]

Burgerlijke stand.

[illegible]

Eerste huwelijksafko[illegible]ezer: A. de Vries, jm. 25 j. met N. van Meerendonk, jd. 20 j. W. Bak, jm. 27 j. met S. W. S. Geriche, jd. 37 j. P. Bouwense, jm. 29 j. met A. D. Geervliet, jd. 21 j. W. A. de Visser, jm. 22 j. met C. de Schrijver, jd. 24 j. J. Kraamer, jm. 25 j. met C. Blok, jd. 23 j.

Vlissingen, van 5 tot 12 november.

Gehuwd: C. Bakker, jm. 35 j. met M. van der Kuyl, jd. 30 j. J. H. de Sterke, jm. 31 j. met D. H. P. Schweitzer, jd. 32 j. B. Zylstra, jm. 34 j. met R. Siegers, jd. 35 j. J. Guedon, weduwenaar van E. C. Rozenberg, 36 j. met N. Speckens, jd. 29 j. R. Scherer, weduwenaar van M. de Ruyter, 55 j. met K. van Gelder, jd. 38 j. C. J. Elderfiel, jm. 38 j. met L. van Vlaanderen, weduwe van A. J. Staats, 35 j.

Bevallen: J. Meyneke, geb. van de Velde, d. M. Kokelaar, geb. Haarzakker, d. A. van der Horst, geb. Snijders, z. R. J. van Os, geb. Roelofs, z. (doodgeb.) L. van Obergen, geb. Maas, d. F. van der Kuyl, geb. Schreiber, d. S. M. Misdom, geb. Mahieu, z. C. T. Warnsinck, geb. van Ellekom, z.

Overleden: A. E. van den Bosch, d. 19 m. J. M. F. Kooman, vrouw van J. B. D. Wernjke, 49 j. J. L. Slep, 7 m. A. Sinke, vrouw van G. L. Liverel, 69 j. R. J. Roelofs, vrouw van H. P. van Os, 41 j. A. Caljé, 7 m. B. J. A. Homan, jm. 31 j.

Goes, van 5 tot 12 november.

Gehuwd: J. C. Sterk, jm. 27 j. met J. Steutel, jd. 26 j.

Bevallen: A. E. Strijaards geb. Clement, d. J. Sierevogel geb. Katsman, d.

Overleden: J. Heirman, man van A. T. Verwee, 63 j. J. Huisselink, man van D. C. Visser, 54 j.

Zierikzee, van 5 tot 12 november.

Bevallen: M. Wememan geb. Kloet, z. C. L. Joppe geb. van de Kreke, d. E. J. van Oorschot geb. Douw, d. W. Admiraal geb. Dietz, z.

Overleden: F. van Agten, weduwn. van F. Verbrugge, 78 j. J. van den Berge, jm. 64 j.

Afloop verkoopingen en aanbestedingen.

Goes, 11 november.

Eene hofstede met 50 bunders, 16 roeden, 20 ellen land, onder Kruiningen. Verkocht voor f 580 per bunder en 12½ pct. onkosten.

Meteorologische waarnemingen,

gedaan op 's rijks werf te Vlissingen, des middags 12 ure.

November 1859.

Datum	Wind. Rigting.	Wind. Kracht.	Barometer bij 0°.	Thermometer C.	betrekkelijke vochtigheid.	Spanning van den damp.	Regen.	Laagste temperat. en verschil met de hoogste.	*Aanmerkingen.*
6	W.ZW.	32	751.9	12.8	0.84	9.37	2.0	—	buijig.
7	ZWest.	16	756.9	14.0	0.79	9.52	4.5	—	bew. buijig.
8	W.t.Z.	9	757.8	11.0	0.70	7.04	6.0	—	betrekken.
9	Nw.t.N	16	767.1	8.0	0.94	8.02	16.0	—	buijig.
10	NOost.	3	780.2	9.6	0.79	7.32	6.0	—	bewolkt.
11	ZO.t.O.	3	782.8	8.7	0.74	6.25	2.0	—	bewolkt.
12	ZO.t.O.	5	777.4	5.2	0.75	5.23	0.0	—	bewolkt.

Thermometerstand.

11	novemb.	's avonds	11	ure	36	gr.
12	〃	's morgens	7	〃	31	〃
	〃	's middags	1	〃	42	〃
	〃	's avonds	11	〃	46	〃
13	〃	's morgens	7	〃	30	〃
	〃	's middags	1	〃	[illegible]	〃
	〃	's avonds	11	〃	34	〃
14	〃	's morgens	7	〃	29	〃
	〃	's middags	1	〃	45	〃

Staten generaal.

TWEEDE KAMER.

Zitting van zaturdag.

De heer Meylink heeft bij de zaturdag voortgezette beraadslaging het eerst gesproken. Hij verklaarde na alle gehoorde bedenkingen geenszins geschokt te zijn in zijne overtuiging omtrent de aannemelijkheid van het wetsontwerp.

De algemeene strekking van den tegenstand om deze aangelegenheid te gebruiken als een middel van aanval tegen het ministerie, sommige leden [illegible] voorstanders der wet, de concessionarissen en de kapita[illegible] kon zijne goedkeuring niet wegdragen. Niet minder was hij gestemd tegen het denkbeeld van den aanleg van staatsspoorwegen.

Hij verdedigde daarop het regeringsontwerp en drukte de meening uit dat geenerlei andere voordragt kans van slagen zou hebben, terwijl hij de voorstellingen omtrent de benadeeling van sommige streken hoogst overdreven noemde. De beweging als of de regering in deze stelselloos zou zijn te werk gegaan, [illegible]

De aanneming der wet verklaarde hij hoogst wenschelijk te zijn, zoo wegens de houding van den tegenstand, als uit overweging van de bijzonderheid dat de havens door deze voorstellen met het [illegible] in betrekking waren gesteld, het binnenlandsch verkeer genoegzaam bevorderd, 's lands verdediging verzekerd en door twee rivierovergangen de weg voor de minst mogelijke gevaren geopend was. Wat de financiele zijde der zaak betrof, in de uitgaven voor deze zaak zag hij geene verkwisting, terwijl, naar hij oordeelde, bij de aanneming der wet, op de gestelde voorwaarden, het benoodigde geld wel zou gevonden worden. Op alle deze gronden was hij bereid voor de wet te stemmen, en zich tegen alle motien of wijzigingen te verklaren, die de strekking konden hebben om de behandeling der zaak te verschuiven en onafgedaan te laten en daarbij verwarring in het staatsbestuur te verwekken.

De heer Dirks, die hierop het woord bekwam, heeft bijna uitsluitend met het oog op de noordelijke spoorwegen gesproken, en wel bepaaldelijk ten gunste van lijnen van Leeuwarden naar Meppel en van Groningen naar Hannover.

Uit een financieel oogpunt had hij niets tegen de wet: men had nu voor 's hands reeds veel geamortiseerd van de schuld, en aan belastingen afgeschaft; er was gelegenheid om daarmede voort te gaan; maar de tijd gekomen om eindelijk voor de ontwikkeling van nijverheid en handel offers te brengen, hetgeen door den aanleg van spoorwegen geschieden kon.

Daar hij in het voorgelegde ontwerp zag het begin tot uitvoering van een goed geheel, en in overeenstemming met zeer velen en bepaaldelijk met plaatselijke en provinciale autoriteiten gaarne een begin met de uitvoering wenschte gemaakt te zien, dewijl door uitstel afstel te verwachten was, en in eens niet alles te bekomen zou zijn, zou hij zich voor het wetsontwerp verklaren en alzoo niet medewerken tot afstemming van een voorstel, dat naar het voorgeven van sommigen, door velen op politieke gronden bestreden werd.

De heer Kingma noemde vele der tegen het wetsontwerp ingebragte bezwaren gegrond. Ofschoon hij voor alsnog niet voor staatsspoorwegen gestemd is, achtte hij de thans voorgestelde verbindingen tusschen noord en zuid niet gelukkig gekozen, maar Amsterdam afgesloten en Rotterdam boven de hoofdstad te zeer bevoordeeld.

Het gemis van lijnen als die van Leeuwarden op Meppel en van Groningen op Leer meende hij te moeten dienen tot achterstelling van Harlingen boven Vlissingen, dat door verbinding met vele lijnen aan het oosten en zuiden gehecht werd. Die achterstelling achtte hij onregtvaardig; en om die reden zou hij zich met geene beloften tot latere verbetering der leemten in dit opzigt tevreden stellen, daar alleen de opname dier wegen in de concessie hem zou kunnen bewegen zijne stem aan het regeringsvoorstel te geven.

De heer Gevers Deynoot toonde in den aanvang zijner rede aan hoe onmisbaar spoorwegen in ons vaderland waren.

Daar het niet mogelijk was aan alle wenschen te voldoen, raadde hij de kamer aan, alhoewel er in het regeringsvoorstel leemten bestonden, en het misschien beter zou geweest zijn slechts met eenige hoofdlijnen aan te vangen, om dit niet te verwerpen, en daarmede den reeds verloren tijd te herwinnen, en zoo mogelijk den ongelukkigen toestand waarin men ten opzigte van deze zaak thans verkeert, hetgeen hij niet onderzoeken wilde of de schuld der regering was, te verbeteren.

De heer Strens verklaarde zich te vereenigen met het stelsel om door middel van concessien den aanleg en de exploitatie van spoorwegen te bevorderen, een stelsel dat ook blijkens het vroeger gebeurde door de kamers scheen verlangd te worden. Tegen de offers in deze zaak te brengen zag hij niet op, daar hij geloofde dat de daarvoor benoodigde uitgaven goed besteed zouden zijn.

De heer Wijbenga bestreed het ontwerp vooral op grond van de zijns inziens grievende behandeling der provincie Vriesland aangedaan, en hij deed het belang van Harlingen als haven tegenover Amsterdam, Rotterdam, Kampen en Vlissingen uitkomen.

De heer Olivier verklaarde van oordeel te zijn dat men naar dit voorstel voor minder noodzakelijke werken gelden uitgaf.

Voorts drukte hij de vrees uit dat men te veel tegelijk wil ondernemen, waaruit hij financiele moeijelijkheden voorziet, zoo dat hij zich tegen de wet zal verklaren.

De heer van Zuylen van Nyevelt verklaarde dat zijn aanvankelijk ongunstig oordeel over de wet merkelijk gewijzigd was. Intusschen betreurde hij het dat de regering zwak genoeg was geweest om veel aan de wenschen der kamer te hebben toege-

[illegible] keuren het [illegible] an Groningen [illegible].

De voorwaarden der concessie waren zijns inziens niet al te voordeelig [illegible] daardoor [illegible] voor de schatkist achtte hij zeer gewigtig, zoo dat hij van de inlichtingen der regering omtrent den tegenwoordigen en toekomstigen staat der geldmiddelen in verband met amortisatie van schuld en de wisselvalligheid der oost-indische baten, zou laten afhangen de beslissing, welke stem hij over dit wetsontwerp zou uitbrengen.

De heer de Lom de Berg heeft het ontwerp verdedigd, en ofschoon mede betreurende dat in het noorden des lands sommige lijnen ontbraken, kon hij zich er voor verklaren en ried zijne mede leden uit Vriesland en Noordbraband aan het zelfde te doen, om dit gevolgen wil. De tegenstand van Amsterdam noemde hij ongegrond.

Heden zullen de beraadslagingen over de spoorwegwet voortgezet worden, als dan het woord gegeven worden aan de ministers, daar voor het oogenblik op de lijst geene sprekers meer zijn ingeschreven.

In deze zitting is ingekomen een wetsontwerp houdende bepalingen omtrent den doortogt en het vervoer van landverhuizers.

Buitenlandsche tijdingen.

Engeland.

Londen, 12 november. The times geeft aan de staten van centraal Italie den raad om, nu aan den prins van Carignan verboden is het regentschap over die staten aan te nemen, aan Garibaldi te denken.

The morningpost bevat eene depeche uit Parijs, waarin gezegd wordt, dat keizer Napoleon vertoogen tot koning Victor Emmanuel gerigt heeft, waarin hij zegt, dat zoo laatstgenoemde niet aan den prins van Carignan belet het regentschap te aanvaarden, hij de medewerking van Frankrijk zal verliezen en Piemont en het koningrijk Italie in gevaar zal brengen.

Het blad de The daily news zegt voorts, dat de officiele bevestiging dat koning Victor Emmanuel weigert verlof te geven aan den prins van Carignan om het regentschap te aanvaarden, nog niet te Parijs is ontvangen.

— Bij dagorder van den heer Wetherell, adjudant-generaal des legers, wordt de vorming van eene kustartillerie-brigade [illegible] kanonniers, veteranen zijn, in deze nieuwe brigade opgenomen, welke uit 8 divisien, ieder onder de bevelen van een kapitein, staan zal. Al de manschappen moeten oude, met de dienst ten volle bekende soldaten zijn. Behalve de dienst op de langs de kust gelegen forten en batterijen, is hun ook het onderrigt aan de vrijwillige kanonniers kompagnien opgedragen. Geen andere officieren of onderofficieren zullen bij dit korps worden aangesteld dan die zich zulks door hunne goedelen [illegible] diensten hebben waardig gemaakt.

— Het aantal der schipbreuken op de verschillende punten der kusten van het vereenigd koningrijk, gedurende de stormen van 23 october tot 3 november, bedraagt niet minder dan 626, waaronder die van 96 schepen welke totaal verongelukt zijn, terwijl de 530 overige meerder of minder zware schade geleden hebben. Meer dan 600 menschen, die welke zich aan boord van de Royal Charter bevonden daaronder begrepen, zijn daarbij omgekomen.

— Berigten uit Sydney van 13 september melden, dat de heer [illegible] zich aldaar heeft opgehouden, met het doel concessie te bekomen voor den aanleg van een onderzeeschen telegraaf tusschen Australie en Singapore. Men zegt, dat zijn voorstel gunstig is ontvangen.

Duitschland.

Weenen 12 november. Bij een eigenhandig schrijven aan den minister van financien, den heer von Bruck, heeft de keizer [illegible] wil te kennen gegeven, dat voor het financieel jaar 1860 [illegible] 1861 het evenwigt in de uitgaven en ontvangsten hersteld [illegible] vermeden worde. De keizer zal eene commissie [illegible] de daarvoor noodige maatregelen te beramen, [illegible] haren arbeid voltooid [illegible] rijksraad voorgelegd [illegible] patent van [illegible] leden zal worden vermeerderd.

[illegible] honderdste verjaring van Friedrich Schillers [illegible] rijk met buiten [illegible] van [illegible] 1000 [illegible] welke om [illegible] jaren zal worden toegewezen aan het beste gedurende [illegible] Duitsche [illegible] eerste maal [illegible] den 10 november 1860.

Frankrijk.

Parijs 12 november. De Moniteur behelsde gisteren eene mededeeling van den volgenden inhoud: De werkzaamheden der conferentie van Zürich zijn ten einde gebragt. De overeenkomsten, welke zij tot doel had te sluiten, zijn den 10den door de gevolmagtigden van Frankrijk, Oostenrijk en Sardinie onderteekend. Zij bevatten drie verdragen: het eerste, tusschen Frankrijk en Oostenrijk, bepaalt den afstand van Lombardye aan Frankrijk onder de daaraan verbonden voorwaarden. Bij het tweede wordt dit gewest door Frankrijk onder de zelfde voorwaarden aan Sardinie overgedragen. De onderscheiden bepalingen dezer verdragen zijn in den geest der preliminairen van Villafranca gesteld en strekken om aan deze volle werking te geven. Het fransche en het oostenrijksche gouvernement hebben zich onderling verstaan om stappen te doen tot het houden van een congres, hetwelk van de te Zürich gesloten tractaten zal hebben kennis te nemen en te beraadslagen over de geschiktste middelen om Italie te bevredigen en deszelfs rust op vaste en duurzame grondslagen te vestigen.

Verder behelst de Moniteur eene depeche van den franschen minister van buitenlandsche zaken aan de fransche gezantschappen, gedagteekend den 5 dezer en strekkende tot toelichting van de bepalingen der te Zürich gesloten verdragen. Daarin wordt gezegd dat aangaande het politieke vraagstuk in het algemeen de te Zürich vereenigde gevolmagtigden geene beslissing te vellen hadden, welke op de omvang van regten van derden te maken eindschikkingen vooruitliep en tot de bevoegdheid van het europesche overleg behoorde, uit welken hoofde de gevolmagtigden te Zürich eenvoudig de te Villafranca gemaakte bepalingen in andere woorden hebben wedergegeven, al het overige voor nadere schikkingen overlatende.

Het fransche en het oostenrijksche gouvernement, zegt de depeche verder, hebben in onderling overleg besloten tot het beleggen van een congres van de staten welke de verdragen van 1815 onderteekend hebben, met toevoeging van Napels, Rome en Sardinie, voor zoo veel de maatregelen tot herstel der rust in de hertogdommen betreft. Keizer Napoleon heeft de voorwaarden ontworpen voor eene schikking, gebouwd op den terugkeer van den groothertog van Toskane. Buitendien zal de keizer al zijnen invloed aanwenden tot bevordering der vorming van een italiaansch eedgenootschap. Het is de keizers overtuiging dat de te Zürich gemaakte bepalingen met Italies belang overeenkomen, vooral indien voor het venetiaansche een afzonderlijk bestuur en een nationaal leger verworven worden.

Heden behelst het officieel blad eene nota, waarin wordt gezegd dat het besluit der wetgevende vergaderingen van Midden-Italie om het regentschap op te dragen aan den prins van Carignan, te betreuren is, dewijl daardoor wordt vooruitgeloopen op de beslissing der vraagstukken, aan het oordeel van een eerlang te houden congres te onderwerpen.

Italie.

Het bezwaar, waardoor de onderteekening der vredesverdragen te Zürich nu laatstelijk tegengehouden werd, betrof de herleiding in francs van de som welke Frankrijk voor Sardinies rekening aan Oostenrijk zou moeten betalen. De fransche gevolmagtigden wilden het bedrag daarvan op 100, de oostenrijksche op 104 millioen francs gesteld hebben. Thans brengt de telegraaf berigt dat er eene dading getroffen en het bedrag op 102 millioen francs gesteld is.

— Alhoewel met bepaalde zekerheid nog niets is bekend geworden nopens den inhoud van de te Zürich gesloten vredes-tractaten, hoort men van goede zijde verzekeren, dat daarbij onder anderen de neutraliteit van den kerkelijken staat in beginsel aangenomen is en niet alleen vastgesteld werd, dat de paus onder de gemeenschappelijke bescherming der katholieke mogendheden zal staan, maar ook op welke wijze die bescherming zal worden uitgeoefend. Ook is er sprake van eene geheime overeenkomst, waarbij het Weener tractaat van 1815 ten opzigte van het regt van opvolging in het hertogdom Modena eene wijziging heeft ondergaan, en wel in dier voege, dat aan dit hertogdom een gedeelte van Parma zou worden toegevoegd, terwijl hertog Frans V van zijne regten afstand zou doen ten behoeve zijner nicht Maria Theresia, die alsdan met hertog Robert van Parma in den echt zou treden. Naar men uit eene geloofwaardige bron verneemt, heeft de aftredende hertog ten opzigte eener schadevergoeding geene zwarigheden in den weg gelegd en verklaard, zich tevreden te stellen met het behoud van zijne trouwens aanzienlijke particuliere bezittingen.

— Een telegram uit Turyn meldt dat koning Victor Emmanuel, op dringend aanraden van keizer Napoleon, besloten heeft den prins van Carignan niet te magtigen tot aanneming van het hem opgedragen regentschap over de landen van Midden-Italie. Of dit een volstrekt beletsel voor de aanneming zal zijn, blijkt niet.

Uitlotingen.

Van de certificaten van 5 pct Russische Inscriptien 3de Serie betaalbaar in Zilveren Roebels, administratie Hope & co., Ketwich & Voombergh en de wed. W. Borski zijn uitgeloot 777 stuks, te weten:

15	2743	5847	8827	11560	14760	17623	20616
33	2754	5893	8829	627	776	639	628
34	2791	5906	8831	633	796	677	644
36	2821	5970	8857	645	809	702	659
65	2849	5981	8893	687	814	741	661
86	2864	6014	8936	692	853	756	781
164	2874	6055	9007	711	892	855	831
172	2877	6132	9016	775	907	856	843
212	2880	6143	9039	791	910	879	845
216	2892	6159	9066	842	914	911	856
219	2925	6257	9087	849	918	18037	864
226	2959	6267	9101	984	923	96	890
252	2966	6275	9205	998	927	111	910
310	3101	6286	9223	12056	933	125	21084
350	3149	6308	9262	158	961	127	102
390	3150	6335	9283	173	976	165	108
410	3151	6366	9305	190	15013	168	111
424	3164	6371	9310	196	23	179	154
430	3174	6372	9413	250	27	189	182
454	3186	6384	9422	264	60	223	237
495	3216	6429	9433	267	61	233	241
504	3226	6478	9447	276	109	269	269
514	3315	6503	9459	405	117	281	323
548	3324	6573	9474	416	157	300	327
549	3336	6606	9482	469	160	313	335
571	3425	6632	9527	477	217	331	341
610	3441	6793	9535	515	227	342	376
688	3453	6837	9544	621	280	354	386
724	3460	6844	9553	857	297	355	424
731	3479	6857	9558	874	298	362	465
741	3485	6870	9615	875	304	365	475
751	3492	6880	9750	943	331	440	487
768	3608	6894	9766	13025	443	470	565
778	3623	6909	9811	181	478	513	568
785	3726	6931	9819	186	533	535	569
795	3740	6972	9864	240	544	553	664
811	3774	7000	9872	252	623	599	696
820	3921	7022	9880	304	660	641	704
908	3937	7072	9896	314	683	642	714
910	4289	7078	9947	321	716	656	762
916	4300	7091	9962	354	748	687	780
964	4403	7111	9964	356	757	728	782
1014	4441	7202	9971	389	983	775	791
1020	4461	7209	10026	392	990	776	796
1023	4475	7287	58	404	16001	889	802
1089	4488	7295	100	417	11	964	817
1117	4495	7301	141	418	18	969	895
1319	4556	7390	212	425	95	970	905
1429	4609	7403	216	443	105	19006	919
1430	4646	7406	236	449	150	51	929
1452	4664	7465	294	457	168	66	930
1458	4670	7490	299	471	189	69	950
1471	4677	7594	318	506	232	105	956
1514	4700	7598	332	511	234	106	968
1525	4701	7641	360	552	247	304	986
1665	4713	7665	369	614	324	333	993
1676	4717	7701	429	616	351	403	22016
1765	4723	7818	432	647	380	420	33
1808	4734	7819	437	671	413	442	35
1848	4741	7875	441	698	439	444	45
1862	4746	7886	510	715	440	555	83
1896	4754	7959	521	729	447	586	94
1897	4856	7971	564	766	482	669	141
1925	4862	8005	570	816	536	672	166
1926	4864	8010	586	824	544	673	169
1964	4873	8045	639	854	550	690	207
1976	4919	8100	709	877	567	694	209
1977	4947	8111	710	883	582	701	232
1985	4991	8115	755	915	631	755	217
1998	5000	8138	757	949	634	941	264
2057	5031	8189	761	952	672	947	291
2065	5033	8270	770	969	681	972	315
2076	5044	8307	838	994	708	979	317
2109	5074	8313	844	14066	716	20052	368
2124	5085	8332	866	86	766	57	392
2133	5138	8336	879	152	798	69	430
2135	5172	8338	882	155	810	120	481
2196	5177	8340	892	159	872	140	582
2203	5180	8392	896	162	931	154	590
2215	5200	8433	904	178	994	165	598
2225	5251	8471	989	250	17009	191	604
2243	5267	8475	990	370	28	229	637
2251	5295	8490	11019	377	45	273	647
2263	5379	8515	20	406	114	299	671
2271	5447	8554	29	421	178	306	685
2283	5487	8570	53	469	190	327	688
2361	5506	8624	85	492	191	333	736
2380	5562	8631	117	507	241	353	739
2447	5590	8648	183	565	808	366	831
2575	5634	8665	184	570	354	414	868
2611	5698	8672	196	576	357	449	875
2637	5733	8692	336	620	406	460	886
2672	5738	8712	379	621	516	494	892
2686	5758	8727	494	668	524	496	905
2698	5785	8753	520	679	536	499	970
2705	5799	8787	545	681	575	544	23046
2728	5818	8819	550	706	593	576	52
2742							

Zeetijdingen.

Den 12 dezer is te Veere binnengekomen het koffschip *Johan-*

nis; gez. A. van Wijk, en den 14den *Mayflower* ges. J. Richmont, beide met steenkolen van Newcastle, naar Middelburg bestemd.

Handelsberigten.

Middelburg 12 november.

Heden zijn afgedaan 800 balen Java rijst a f 7, te Rotterdam aangevoerd per het schip Stad Middelburg, gezagvoerder D. D. Ouwehand.

Meekrapprijzen.

Rotterdam 14 november.

Heden werd redelijk geveild, doch voor een groot gedeelte f 1 boven de markt gehouden, zoo dat de omzet gering was. Wortels noteert men f 18½.

Graanmarkten.

Amsterdam 14 november.

Tarwe en gerst hooger.

Raapolie op zes weken f 35½. Lijnolie op zes weken f 30¼.

Rotterdam 14 november.

Tarwe en koolzaad 20 cents, paarde-, witte- en bruineboonen 10 cents hooger. Overigens onveranderd.

Middelburg 12 november.

Patentolie f 38½. Raapolie f 36¼. Lijnolie f 34 per vat op zes weken.

Prijzen van effecten.

Amsterdam 14 november.

Nederland.	Certific. Werkelijke schuld	2½	pct.	63½
	dito Nationale dito	3	〃	—
	dito dito dito	4	〃	97⅞
	Aand. Handelmaatschappij	4½	〃	126
Rusland.	Oblig. 1798/1816	5	〃	103¾
	Certific. Hope & co.	4	〃	80⅛
	dito dito 1855, 6de serie..	5	〃	99⅜
	dito	6	〃	61⅛
	Aand. spoorweg (afgefourneerd)..			219½
	dito dito (onafgefourneerd).			—
Polen.	Schatkistobligatien	4	〃	77¾
Spanje.	Obligatien	1½	〃	32⅛
	dito binnenlandsch	3	〃	41⅛
	Certific. coupons bewijzen			—
	Crediet instelling (gefourneerd) ..			—
Oostenrijk.	Obligatien Weener metalliek	5	〃	53¼
	dito amsterdamsche.........	5	〃	73
	dito nationale	5	〃	57⅕
	dito 1847/1852	2½	〃	28½
	Bank actien	3	〃	843
Belgie.	Certificaten bij Rothschild	2½	〃	—
Portugal.	Obligatien	3	〃	43⅜
	dito nieuwe	3	〃	41⅞
Grenada.	dito			14¾
Venezuela.	dito	2½	〃	26⅜
Illinois..	dito	7	〃	79½
Mexico.	dito	3	〃	20⅝

Beurs van Londen, 12 nov. ten 12 ure. Consols 96⅜.

Beurs van Weenen, 12 nov. (slotprijzen) Metalliek 5 pct. 71.15.

Beurs van Parijs, 12 nov. (slotprijzen.) 4½ pct. compt —;— 3 pct. 70,05.

Middelen van vervoer.

STOOMBOOTDIENSTEN.

Tusschen Middelburg en Rotterdam.

Uren van vertrek in NOVEMBER.

Van Middelburg				Van Rotterdam			
Dingsdag	15	's morg.	6 ure.	Dingsdag	15	's morg.	9,30
Donderdag	17	〃	6	Woensdag	16	〃	10,30
Vrijdag	18	〃	6.30	Vrijdag	18	〃	10,30
Zaturdag	19	〃	7	Zaturdag	19	〃	10,30
Zondag	20	〃	8	Zondag	20	〃	6 ure.
Maandag	21	〃	8.30	Maandag	21	〃	6
Dingsdag	22	〃	9,30	Dingsdag	22	〃	6
Donderdag	24	〃	11	Woensdag	23	〃	6
Vrijdag	25	〃	11 30	Vrijdag	25	〃	8
Zaturdag	26	's midd.	12	Zaturdag	26	〃	9,30
Zondag	27	's morg.	6	Zondag	27	〃	9,30
Maandag	28	〃	6	Maandag	28	〃	9,30

Weldadigheid.

VEREENIGING TOT HET BEZOEKEN DER ARMEN.

De Directie maakt bekend dat de Vereeniging zich weder voor den volgenden winter heeft geconstitueerd, ten einde, volgens hare bekende beginselen, de oorzaken der armoede door huisbezoek zoo veel mogelijk op te sporen en, naar mate der middelen waarover zij te beschikken heeft, hulp aan te brengen.

Zij verklaart zich mitsdien bereid tot het in ontvang nemen en verdeelen der giften ten behoeve der armen, inzonderheid ook van *Soepkaarten*, waarbij zij verzoekt dat zij, die soepkaarten aan de Vereeniging afstaan, spoedig opgaaf gelieven te doen van de personen of huisgezinnen die zij daarmede wenschen begunstigd te zien.

De lijsten der wijkbezoekers zullen eerlang verkrijgbaar zijn bij GEBROEDERS MILBORN, Vlasmarkt.

Middelburg, 14 november 1859.

J. J. DE KANTER, Voorzitter.
D. A. BERDENIS VAN BERLEKOM,
Secretaris.

Veere, den 14 november 1859.

Mogten wij sedert een tal van jaren ons niet teleurgesteld hebben gevonden in onze pogingen om onze verarmde natuurgenooten gedurende den winder van warme spijs en brandstoffen te voorzien, ook voor den naderenden winter vestigen wij daartoe andermaal onze hoop zoo op de milddadigheid onzer ingezetenen als op die van sommige beweldadigden binnen Middelburg.

Moesten wij echter tot *ondersteuning* in laatstgemelde stad het gemis betreuren van een achtenswaardig ingezeten dezer gemeente, die, hoezeer uit ons midden vertrokken, niet ophield zijn invloed aan te wenden om ons eenige ondersteuning te bezorgen, wij mogen echter tot onze blijdschap dit gemis vergoed vinden in de heeren C. H. J. VAN BENTHEM JUTTING en den Notaris D. VERHULST aldaar, die gaarne op zich genomen hebben ook onze belangen te behartigen, en de giften die men voor Veere mogt willen afzonderen in ontvang te nemen.

Wij bevelen dan ook onze aan te wenden pogingen tot verzachting van het lot der *armen in ons midden* aan de christelijke liefdadigheid van meer beweldadigden in deze gemeente dringend aan, niet twijfelende of de algemeen bekende achteruitgaande toestand van deze gemeente zal ook in Middelburg deelneming vinden, en een ieder die met eenige middelen gezegend en wegens vroegere relatien tot Veere in betrekking heeft gestaan opwekken, om eenige bijdrage voor onze armen af te zonderen.

De Commissie ter voorziening in de buitengewone behoeften der armen te Veere.

I. A. VAN KAKUM, *President.*
J. GEBUWET.
J. M. KUILER.
M. J. VAN DEN HEUVEL,
Secretaris en Penningmeester.

Voor de zeven Weezen van den Onderwijzer uit Zuid-Beveland is bij den heer W. AUER ontvangen: „uit den spaarpot van twee kinderen" f 1,—; en bij den heer J. VAN SLUYS: van T. een muntbiljet no. 824 A. S. groot f 10,— en van A. Z. een muntbiljet no. 916 H IJ groot f 10,—

Dank zij den onbekenden gevers voor hunne menschlievendheid! Moge hun voorbeeld velen tot navolging opwekken!

Advertentien.

Middelburg, 11 November 1859.

Heden overleed P. TISMEER, in den ouderdom van 53 jaren.

Eenige kennisgeving.

Heden ontvingen wij het treurige berigt dat onze jongste Zoon, HENRI ALBERT, den 4 September aan boord van den *Kosmopoliet* op de reis naar Java, in den ouderdom van bijna 20 jaren is overleden.

Ook namens onze Kinderen,
S. A. ROCHAT.
C. E. ROCHAT— ROLAND CHÉDANBAU.

Middelburg, den 13 November 1859.

KERKGEBOUW OP DE ROUAANSCHE KADE.

Bidstond 18 November, avond 7 ure, Voorganger de WelEerw. Heer H. W. WITTEVEEN, Predikant te Ermelo; en des Zondags Prediking op den gewonen tijd.

HEDEN KOOPDAG VAN MEUBELEN
in het *Nederlandsch Logement* in de Abdij.

VERKOOPING

De Notaris J. W. LE NOBEL, *residerende te Oostburg*, zal op Donderdag den 17 November 1859, des namiddags om twee ure, in de Herberg bewoond door P. J. DU PUY, in de Zuidstraat te **Oostburg**, in het openbaar presenteren te verkoopen:

EENE LANDHOEVE, genaamd **STAMPERSHOEK,** bestaande in Woonhuis, Graanschuren met Stalling en verdere Gebouwen, op en met **11 Bunders, 48 Roeden, 8 Ellen** (25 Gemeten, 259 Roeden) **Erf, Tuin, Boomgaard, Wei- en Bouwlanden,** staande en gelegen in den Polder Stampershoek, Gemeente Oostburg, Kadastraal bekend sectie A no. 218, 219, 226 tot 230.

Nadere inlichting te bekomen, op franco aanvrage, ten Kantore van de Notarissen BENNEBYN, te IJzendijke en LE NOBEL te Oostburg.

BOOMEN.

PUBLIEKE VERKOOPING VAN RUIM
50 stuks zware opgaande
OLMEN BOOMEN,
op Vrijdag 18 November 1859, op de Hofstede van den Dijkgraaf ABR. MAROUSSE.

En van ruim 54 stuks zware opgaande
ESSCHEN BOOMEN,
op Woensdag 23 November 1859, in Stadspolder, onder Cortgene, in Zeeland. — Telkens aanvang des morgens 10 ure.

De Notaris,
J. W. VADER.

BRANDASSURANTIE GENOOTSCHAP,
OPGERIGT TE
AMSTERDAM, den 1 October 1859.
KAPITAAL *f* 400,000 — (*volgefourneerd.*)

Assureert tot vaste en billijke Premien tegen alle gevaren van **Brand, transport langs Binnenwateren** en op **Effecten of andere Geldswaarden per Koninklijke Post verzonden.**

Tot Agent voor Middelburg en omstreken is aangesteld de Heer JAC. DE KANTER, bij wien alle verlangd wordende informatien te bekomen zijn.

WED. FOKKER & ZONEN hebben direct uit Bergen in Noorwegen ontvangen: opregte **LEVERTRAAN,** en bieden dezelve aan per Ton en ½ Ton, volgens prijscourant.

Deze week *IN LOSSING* **Brusselsche** en **Engelsche KOLEN,** voor rekening van
J. OOST LIEVENSE.

IN LOSSING Schipper P. VAN MAAREN met eene partij beste Geldersche **Winter-Aardappels,** aan den Dam.

MODES ET NOUVEAUTÉS.

ONTVANGEN fraaije **Crinolines, Tournures** en **Parijzer Corchetten,** bij K. J. L. STRACKE.

BERIGT VOOR OOSTBURG EN OMSTREKEN.

De ondergeteekende TANDMEESTER van Middelburg, heeft de eer het geachte Publiek te berigten, dat hij op Woensdag 16 en Donderdag 17 November zal te spreken en te ontbieden zijn over al wat **Tand- en Mondgebreken zijn.** Adres bij den Heer G. J. WISSE, in het Logement **de Stads Herberg.**

I. L. PINTO L. J. z.

DANKBETUIGING.

JACQUES NORTIER, Herbergier te Oostburg, betuigt bij deze zijnen opregten dank aan den Heer **J. S. BEER,** voor dat ZijnEd. mijn Zoon, oud 14 jaren, van zijne jeugd af zwaar stamelend, binnen den tijd van 14 dagen hiervan zonder Medecijnen of Operatien genezen heeft, en ter overtuiging der waarheid een ieder bij mij informatien kan bekomen en mijn Zoon kan hooren spreken, en ik gerustelijk de lijders met genoemde spraakgebreken behebt, den Heer BEER kan aanbevelen.

Oostburg, 12 Nov. 1859. JACQUES NORTIER.

Belangrijk berigt voor Oostburg en omstreken.

VOLKOMENE GENEZING VAN STOTTEREN, STAMELEN
en overige
SPRAAKGEBREKEN,
zonder Medecijnen of Operatien.

De ondergeteekende berigt dat hij op Woensdag den 16 en Donderdag den 17 November te spreken zal zijn in de Stads Herberg, bij G. WISSE, te **Oostburg,** ter genezing van genoemde gebreken, en hij verscheidene Personen kan aanwijzen in deze provincie door hem hersteld, en de overige dagen der week aan zijne woonplaats, Korteudelft G no. 9, bij Majufvrouw de Wed. MENSCHAART, te Middelburg. Brieven franco.

J. S. BEER.

[illegible] Gistaren, morgen zijn van [illegible] [illegible] drie [illegible]. Die ze vindt en terugbrengt, zal eene goede belooning ontvangen.

[illegible]

[illegible]

BIJVOEGSEL
van de Middelburgsche courant.

Dingsdag 15 november 1859.

Staten generaal.

TWEEDE KAMER.

De beraadslagingen over het wetsontwerp betrekkelijk de spoorwegen zijn nog niet ten einde gebragt. Hebben wij reeds met eenige woorden medegedeeld wie daarover tot heden het woord voerden, thans laten wij daaromtrent een nader verslag volgen.

Zitting van donderdag.

De heer de Kempenaer, ofschoon de daarstelling van spoorwegen in den tegenwoordigen tijd onmisbaar achtende, keurde het stelsel der regering af en vermeent dat het in deze omstandigheden misschien beter zou zijn alle concessien op zijde te leggen en slechts enkele hoofdlijnen vast te stellen.

In dien geest zoude hij zich kunnen vereenigen met eene wet, gelijk die door den heer Schimmelpenninck van der Oije was voorgesteld, met bepaling dat daarin zou opgenomen worden eene lijn van Vlissingen over Rozendaal naar de duitsche grenzen, en eene *tot doorsnijding van het* hart *des lands, namelijk* die van Maarsbergen.

De heer van Wintershoven wenschte de redenen op te geven, waarom hij de voordragt der regering goedkeurt. Bij de beoordeeling daarvan stelt hij op den voorgrond, dat de daarstelling van spoorwegen voor het nederlandsche volk op dit oogenblik eene dringende, al te lang onvervulde behoefte is, en dat die behoefte bestaat, zoo wel voor het binnen- als het buitenlandsch verkeer, *voor het personen- en goederenvervoer, maar vooral* voor onze internationale handelsbetrekkingen. Ik vraag nu niet, zegt spreker, of er verbetering mogelijk is, maar ik vraag alleen of ik gemagtigd ben, door afstemming van dit ontwerp, de weldaden die de natie uit deze voordragt dadelijk zal plukken, tot eene onzekere toekomst te verschuiven? Ik stel mij niet voor dat de tegenstanders eene wet zouden ontwerpen, die niet even veel zoo niet meer zoude kosten. Spreker verdedigt hierop de voorgedragen lijnen, en zegt dat de tegenstand, die hij niet billijkt, alleen van Amsterdam komt. Maar Amsterdam kan en moet zich zelf helpen. Wat nu het politiek gedeelte betreft, hij verklaart zich te verheugen, dat de spoorweg-kwestie niet kan worden eene aanleiding tot politieke gebeurtenissen. Indien [illegible] ware indien deze kwestie misbruikt wierd voor politieke bedoelingen, hij zou het betreuren voor de zedelijke kracht onzer instellingen. Maar hij heeft de innige overtuiging, dat hier geen politieke drijfveer bestaat.

De heer Dullert betoogde, dat niemand de behoefte aan spoorwegen, het verlangen om ze tot stand te zien gebragt, had ontkend. Maar zij, die iets grootsch verlangden, gelijk de spoorwegen waren, behoorden over nevenwenschen heen te stappen en zich te bepalen tot het bereiken van hetgeen boven alles bij hen verkieslijk was. Wie alles te gelijk wil, wil eigenlijk de zaak niet. Hij zou als verdediger der wet optreden, ofschoon ook hij niet alles goedkeurde en beaamde wat door de regering was voorgedragen.

De heer Reinders heeft slechts kortelijk den indruk medegedeeld, dien de voordragt op hem had gemaakt. Hij had met genoegen gezien de aansluiting te Rotterdam met twee rivier-overgangen, die hij volstrekt noodig acht in het belang van het binnenlandsch verkeer, terwijl één overgang aanleiding zou geven tot benadeeling van vele lokale belangen. Tevens had hij met genoegen gezien de uitbreiding, gegeven aan de *Zuiderlijn, de verbinding van Zeeland, de overgang te Arnhem* als de beste verbinding tusschen het noorden en zuiden, en de lijn die langs de IJsselsteden liep. Daarentegen had hij bezwaar daarin, dat Vriesland en Groningen van het buitenland waren afgesloten; te dien aanzien vereenigde hij zich met al hetgeen de heer Zijlker in eene vorige zitting had ontwikkeld. Maar indien hij zich afvroeg, of hij deze wet mogt afstemmen, omdat de belangen van het gewest zijner inwoning miskend waren, dan antwoordde hij neen. Hij zou dus zijne goedkeurende stem aan de voordragt niet onthouden.

De heer van der Poel betoogde in den aanvang zijner rede het nut der daarstelling van spoorwegen hier te lande, uit overweging waarvan hij zich voorstelde over ondergeschikte bezwaren van dit wetsontwerp heen te stappen. Dit verdedigende nam hij achtereenvolgens op de onderscheidene bedenkingen daartegen ingebragt, alsmede de beschuldiging tegen de regering geuit, van hierin niet naar de voorschriften der grondwet te werk te zijn gegaan. Spoorwegen van staatswege te doen aanleggen en besturen, achtte hij ondoelmatig te zijn; de daarstelling en exploitatie van ijzerbanen door particulieren daarentegen leverde hem meer waarborgen op voor de veiligheid en deugdelijkheid van het vervoer. Ook was hij niet bevreesd dat er geen genoegzame fondsen zouden gevonden worden wanneer de aanleg bij concessie werd toegestaan.

De heer Hugenholtz heeft gemeend dat de ongelukkige toestand in welken de zaak der spoorwegen, naar zijn oordeel was gebragt, op rekening der regering behoort te worden gesteld, welke ten slotte tot het voorstellen van wegen is gekomen, die zij zelve had afgekeurd. Hij betreurt zeer de spanning, die daardoor is ontstaan en de verdenking, onder welke sommige personen zijn gebragt, als of zij, geenszins in het belang van den staat, de zaak tot een staatkundig vraagstuk hadden gemaakt. Voor het overige is hem voorgekomen, dat het hoofddoel, om de havens *van het rijk op de meest geschikte wijze aan het binnen*landsch spoorwegnet te verbinden, geenszins was bereikt, en dat Vriesland en inzonderheid Harlingen, daarbij even onbillijk waren behandeld als Amsterdam. Hij heeft zich verpligt gerekend, tegen de voordragt te stemmen.

Zitting van vrijdag.

De heer van Diggelen heeft het wetsontwerp in eene zeer breedvoerige rede verdedigd. Hij schetste in den aanvang de groote behoefte in dit land aan spoorwegen, ten einde Nederland, vooral ter bevordering van zijne handelsbelangen, gelijke middelen als in het buitenland te verschaffen.

Het levendig besef van eenigen ander noopt spreker te erkennen, dat het aanleggen van spoorwegen in Nederland niet langer kan worden uitgesteld, dat de kamer geroepen is, dien aanleg door alle aanwendbare middelen te ondersteunen, en daardoor de welvaart onzer landgenooten te bevorderen. Waar het zulke belangen geldt, kunnen de wenschen der natie geen spoorwegkoorts worden genoemd, of verward met een ligtvaardig spel met 's lands geldmiddelen. Spreker komt tot de vraag aan welke vereischten in ons land een stelsel van spoorwegen behoort te voldoen, dat het karakter van openbaar nut verdient, en dus op ruime ondersteuning van staatswege aanspraak mag maken? Een eerste vereischte ten deze is de bevordering der communicatie tusschen de hoofdafdeelingen, de meest bevolkte en bedrijvige plaatsen van ons rijk, naardien toch de menigvuldigste handelsrelatiën tusschen de ingezetenen onderling bestaan. De verwaarloozing hiervan strekt tot benadeeling van het nationaal vermogen. Wel schijnen niet alle voortbrengselen voor den vervoer per spoorweg bestemd, maar om b. v. op Drenthe te wijzen, reeds zijn eenige voorwerpen genoemd, ter verzending langs dien weg geschikt. Dit tal is nog zeer te vermeerderen, want het is b. v. bekend, dat tot de voorwerpen van waarde, welke die provincie bezit, ook de keijen behooren, zoo noodzakelijk en deugdelijk voor onze waterkeerende werken. Nog andere steenen bevat Drenthe in zijn grond, tot eene waarde, welke een aanzienlijk gedeelte der kosten voor de spoorwegen zou bestrijden. Ten gevolge van gebrek aan vervoermiddelen worden die steenen goedkooper uit den vreemde getrokken.

Ook op het brievenvervoer zal de betere gemeenschap van groot nut zijn, en zal niet, zoodra nu, een brief uit Breskens b.v. *driemaal 24 uren noodig hebben*, om in Groningen te komen. Bij die reis per postkar blijft de brief een nacht of dag te Utrecht liggen: als het centraalpunt. Het zou wel aardig zijn te onderzoeken naar welk stelsel van slingering een spoorweg zou moeten aangelegd worden, om met gelijk oponthoud in eenig centraal punt, even lang per spoorweg te reizen tusschen Zeeland en Groningen.

Een tweede vereischte is de aansluiting met het buitenland, ook op die punten waar spoorwegen bestaan of spoedig zullen komen, en bij voorkeur op zulke, welke toegang geven tot diep in naburige staten of die tot daarmede verder verbonden spoorwegen indringen. Als handeldrijvend volk, is het zelfs zaak, door geldelijke opoffering eenige inschikkelijkheid bij het beramen van gemeenschaps-plannen te betoonen.

Een derde vereischte is de keuze der punten van uitgang, of liever de aansluiting der spoorwegen met de zeehavens. Bij de toenemende behoeften voor den handelsgeest, verdient het voor *de groote handelsplaatsen ernstige overweging,* of zij eene aan de eischen voldoende haven aan zee hebben. En voor zoo verre die er niet zijn, moeten handen aan het werk worden geslagen. Het zal echter dan blijken, hoe vele kosten aan zulk een arbeid zullen moeten worden besteed. Daartoe bezit Nederland ook ontzettende hulpbronnen, door benuttiging o. a. der zoo onverantwoordelijk verwaarloosde bodems.

Een vierde vereischte is een gevolg van de meer eigenaardige gesteldheid van ons land, namelijk de overgangen van onze rivieren en stroomen. Het is zoo, in onzen tijd is het vraagstuk nopens de overbrugging slechts door zeer ruime grenzen beperkt. Omtrent de mogelijkheid der overbrugging behoeft in ons land bijna geene vraag meer gedaan te worden. Over de gevolgen zou spreker echter niet zoo ligtvaardig willen heen stappen als meermalen geschiedt. Niet alleen voor de uitkomst van den spoorweg is dit niet wenschelijk, maar menschenlevens kunnen daarmede op het spel staan, het verderf van gansche *landstreken kan daarvan het gevolg zijn.* Hij vereenigt zich met de meening van sommigen, dat de gevaren van de polders langs de rivieren, zoo al niet opgeheven, dan toch aanzienlijk verminderd zouden worden door het aanleggen van spoorwegbruggen over de rivieren. Eene brug over de rivieren blijft steeds bij ijsgang blootgesteld aan beschadiging, welke minder zou ontstaan, zonder het aanzijn van zulke vaste ligchamen in den stroom. Door de hechtheid van den bouw kan intusschen grootere veiligheid worden verzekerd. Deze aangelegenheid verdient echter bijzondere overweging.

Een vijfde vereischte is de vraag: in hoe verre het raadzaam is in ons land een centraal punt tot zamenkomst voor de hoofdlijnen der spoorwegen aan te wijzen? Men behoeft daartoe slechts onze kaart na te gaan. In ons land vervalt het denkbeeld van een centraal punt dadelijk, doordien de rigting der spoorweglijnen van uit onze verschillende havens in hoofdbetrekking behooren te loopen naar de duitsche grenzen, dat is uit ver van *elkander verwijderde punten, in hoofdbetrekking onderling* evenwijdig. Het denkbeeld van evenwijdig sluit reeds de mogelijkheid van onderling snijden geheel uit voor deze hoofdlijnen. Alleen zou dus de vraag kunnen zijn, of niet de snijding van eene door enkelen genoemde stamlijn, gaande van het noorden naar het zuiden, of de snijding van deze met ieder der parallellijnen even zoo vele als het ware secondaire centraalpunten behoorde te doen ontstaan? De vorming van ons land belet dit echter even zeer. De Zuiderzee, welke tot sprekers diep leedwezen nog altoos zoo roekeloos en tot nadeel der hoofdstad in stand gelaten wordt, verdeelt het noorden des rijks, ja zelfs het land, tot bijna meer dan de helft, als het ware in twee deelen. Er moeten dus vooreerst hoofdzakelijk twee lijnen loopen van het noorden naar het zuiden, en wel eene lijn beoosten, en eene bewesten de Zuiderzee.

Een zesde belang is de beschouwing van het voorgestelde spoorwegstelsel uit een strategisch oogpunt. De waarde hier*omtrent kan opgemaakt worden uit deze opmerking,* „dat de militaire defensie voor een land in waarde toeneemt, naar mate de ingezetenen er belang bij hebben om bij hunne nationaliteit te blijven bezitten, de vrijheden, regten en de welvaart, die zij in hun land en door de zelfstandigheid van hun land bezitten. De groote zegeningen die wij in ons dierbaar vaderland genoten, zijn ons dus ten waarborg, dat de militaire verdediging des lands niet mag worden verwaarloosd.

Spreker treedt hier in een betoog, dat veel aangelegde spoorwegen binnen de defensielijnen van een land voor de verdediging onschatbare diensten bewijzen, en dat te meer in een land als het onze, waarvan de grenzen door de ijzeren banen van onze naburen als het ware omarmd worden. De moeijelijkheden, aan het verhoogen en verzwaren van sommige dijken vertonden, wil hij gaarne toegeven. Die moeijelijkheden vervallen op eenmaal niet. Het toezigt dat van rijkswege op den waterstaat moet gehouden worden in het belang van de veiligheid van menschenlevens en eigendommen, gedoogt zijns inziens niet dat de kundige ambtenaren die in dezen zullen hebben te oordeelen, zich verantwoord zouden kunnen rekenen door de uitvoering toe te staan van de werken, gelijk die thans zijn voorgesteld. Hier staat te veel op het spel!

Thans stelt spreker zich twee vragen voor: 1. of er ook omstandigheden kunnen zijn, die het raadzaam of noodzakelijk maken, dat in een spoorwegstelsel reeds dadelijk afwijkingen worden gebragt, waardoor het aan den toets van de behandelde vereischten niet geheel voldoet? en 2. in hoe verre in ons land tot zulk eene afwijking aanleiding bestaat.

Beide vragen beantwoordt spreker toestemmend. Wat de rivierovergangen betreft, daaraan zullen altijd bezwaren verbonden zijn. Die op te heffen, vermag zelfs niet de behendige ingenieur, die de verbindtenislijn tusschen Utrecht-Kuilenburg-'s Bosch ontwierp, en het geldt hier het vraagstuk de rivieren te passeren, met de minste kosten en niet zonder, maar met het minste gevaar. Spreker betoogt hier dat aan het voorstel van den dijkstoel van den Tielerwaard weinig moet gehecht worden, maar dit vraagstuk in het algemeen op te lossen, daartoe is de dijkstoel niet in staat. Eindelijk kunnen de belangen der militaire defensie het aanleggen van meerdere spoorwegen gebiedend maken. In ons land zijn geene landstreken of plaatsen van zoo weinig beteekenis, dat die niet zouden regtvaardigen de uitgaven, welke thans daarvoor worden gedaan.

En wat nu Amsterdam betreft, het is niet te betwij*felen of* daar zouden de werkzaamheden voor de uitvoering van het stelsel van nederlandsche spoorwegen het allereerst zijn aangevangen, indien deze aanzienlijke handelsstad niet reeds in het bezit was van spoorwegen, die grootendeels in handen zijn van buitenlandsche kapitalisten. De regering schijnt echter van oordeel dat de aan te leggen spoorwegen vooral ook met het oog op de aanzienlijke handelsbelangen van Amsterdam, aan de bestaande spoorwegen moesten verbonden worden, en zulks in weerwil dat Amsterdam een haven aan de Noordzee ontbreekt. Hij juicht het daarom toe, dat de regering zoodanige haven voor Amsterdam bestemd heeft, waardoor die stad, in verband tot de voor hare belangen voor handel en verkeer zoo belangrijke uitbreiding van ons spoorwegstelsel, wat hare ligging betreft, in zoo veel beter gesteldheid wordt gebragt. Hij verheugt zich ook, dat door een secondair handelsbelang van Amsterdam de regering er niet van is afgebragt, twee rivierovergangen te maken en *noemt het eene gelukkige omstandigheid, dat tot die overgangen* zijn gekozen de bij de concessie bepaalde punten. Door deze keuze bestaat alleen in eene lijn het gevaar, dat altijd aan rivierovergangen verbonden is, dewijl van de brug van den Moerdijk bij eene voegzame inrigting zeer zeker voor de omliggende landen geene gevaren te vreezen zijn. Ook wordt de waarde van het bezit van twee rivierovergangen door het gevaar dat altoos voor overbrugging zal bestaan, verhoogd, waardoor de spoorwegverbinding tusschen het noordelijk en zuidelijk deel van het land verzekerd blijft. Hij twijfelt er ook niet aan, of het geheele land en de handelsstand van onze hoofdstad in het bijzonder, zou al spoedig op een tweeden overgang aandringen, in dien oorspronkelijk slechts een was beraamd of uitgevoerd. Spreker treedt thans in eene wederlegging van de bezwaren, tegen de brug bij den Moerdijk aangevoerd. Men moet het niet vergelijken met de Weichselbrug, die volgens de opgave eens sprekers uit de hoofdstad f 7314 per strekkende el *zou gekost hebben.* Maar de brug *over den Moerdijk behoeft* zoo weelderig met kostbare bas-reliefs niet te zijn aangelegd en niet gebouwd te zijn uit glad geslepen steenen van f 20 a f 22. Men zoude zich eene soort van hoogstens f 12 kunnen aanschaffen. Wat hiervan zij, dit is zeker, dat de aanleg dier brug te zwaarmoedig is beschouwd, vooral wanneer men de opening van die brug minder neemt dan is voorgesteld. Voorts ondersteunt hij de verbindingslijn met het Nieuwediep en betoogt het gewigt om bij het ontworpen spoorwegstelsel op de bereids in ons land bestaande spoorwegen te letten. Vele redenen regtvaardigen de door de regering voorgedragen verbindingen.

Na de vereischten voor een spoorwegstelsel in ons land beschouwd, en de lijnen van dit stelsel daaraan getoetst te hebben, vermeent spreker zich met dit stelsel in de hoofdzaak te kunnen vereenigen, behoudens de deswege gemaakte opmerkingen. Die opmerkingen gelden echter voornamelijk veranderingen, die nog steeds onder het bereik der regering blijven, of den wensch *naar eenige ontbrekende lijnen. Dat ontbrekende* kan later worden aangevuld, wanneer het voortdurend blijkt nuttig te zijn, maar de ontworpen lijnen behooren toch te worden uitgevoerd. En waarom dan niet zoodra mogelijk aangevangen, en ons langer bij beschouwingen bepaald? Geen stelsel zou immer worden voorgedragen, waarop niet eenige wijziging wenschelijk zou blijven; maar al waren die veranderingen in eenige opzigten verbeteringen, ook dan nog verlangt hij mede te werken om het goede te verkrijgen, zonder verder wachten naar twijfelachtige verbeteringen, die van onberekenbare wisselvalligheden afhangen. Spreker staat bij eenige geuite verlangens stil.

Men wenscht een goed geconcentreerd eenvoudig stelsel voor onze spoorwegen. Dat laat zich aldus begrijpen, dat men slechts enkele lijnen wil tot voeding der bestaande hoofdlijn van den Rijnspoorweg, of met andere woorden, de provinciën geene spoorwegen wil toekennen dan in zoo verre zij den groothandel aangenaam zijn. Dus weinig uitgaven, maar ook weinig nut. *Men kan onbedachtzaam zijn door te* groote bedachtzaamheid, als deze ontaardt in besluiteloosheid, die tot langzaamheid voert. Wat zou verderfelijker zijn: iets te veel te doen, of niets uit te voeren? Het is gemakkelijk de vrees te uiten dat men te vele bezwaren op de toekomst legt, om daardoor veel goeds tegen te

houden. *Maar daardoor kan voor Nederland wel eens de toekomst* meer en meer bedorven worden. Onze nakomelingen zullen het misschien prijzen, dat wij de schulden delgen, maar zij zullen ook vergelijken welke middelen van bestaan, van beschaving, van ontwikkeling en vooruitgang wij hun zullen nalaten, bij vergelijking met hetgeen de hulpmiddelen van onzen tijd ons veroorloofden te doen, en in vergelijking tot hetgeen andere natien deden. Als zij dan eenmaal lezen de op de oude beurs te *Amsterdam uitgesproken woorden:* „Door worsteling en door strijd, maar niet door rust is Neêrland hoog geklommen," dan zullen zij de worsteling onzer vaderen in alle oorden der wereld, *op den Oceaan en op den vaderlandschen bodem,* zegenend gedenken, in vergelijking met de worstelingen, die hier reeds sinds zoo langen tijd in deze kamer plaats vinden om te geraken tot de uitvoering van werken, die de natie zoo zeer verlangt als de regering, en die beide ook even zeer behoeven.

Van andere zijden wordt gesproken over „regte lijnen," die men voor de spoorwegen wenscht. Dit zou al ligt door overdrijving een gedeelte van het karakter als publiek nut kunnen ontnemen aan die *werken, door slechts voor enkele hoofdpunten* gunstigen invloed te oefenen. De proef hiervan, in Engeland althans in den aanvang genomen, is uitgevallen tot groote schade der geldelijke belangen van den spoorweg. Geen wonder, een spoorweg is geen fransche adelaar. Die kan misschien volstaan met te vliegen van torenspits tot torenspits. Zijn doel was bereikt als hij er was, maar de regering en de wetgeving moeten zorgen dat van de hoofdrigting der spoorwegen in zoo verre wordt afgeweken als door het algemeen belang, *ook in* betrekking tot het belang der spoorwegen zelve, wordt voorgeschreven. Ten onregte acht hij het dan ook dat men gesproken *heeft van een stelsel van slingeringen, dat men bij de regering* vindt een stelsel van zigzags en dergelijke. Eene bloote beschouwing van het overgelegde kaartje is in deze genoeg tot wederspraak. Slingerende stelsels vindt men veel meer over onze grenzen op belgisch en pruissisch gebied. Bij de oppervlakkigste opmeting zal het blijken dat op elk dezer kleine oppervlakten van het vreemde grondgebied, reeds eene rondslingerende spoorweglengte is voorgesteld, die weinig minder bedraagt dan al de spoorwegen *waarover wij handelen, en die,* naar de meening van sommigen, reeds te veel zouden zijn voor ons geheele koningrijk De ondervinding zal bewijzen dat de *nu in behandeling* zijnde spoorweglijnen niet anders zijn dan de eerste hoofdlijnen, die den aanvang vormen van een spoorwegnet dat eenmaal Nederland zal overdekken. Het kaartje van 1857, al zijn daarop ook eenige lijnen niet ter regter plaatse aangeduid, bevat op verre na nog niet al de lijnen die Nederland behoeft en die Nederland zeer zeker ook eenmaal zal bezitten. Als het maar niet te lang wordt uitgesteld, want van dit uitstellen heeft niemand schade dan wij zelven, en niemand voordeel dan de naburen. *Met de aanneming van deze wet maken wij* slechts een begin, de tijd zal het uitwijzen, en tevens de weldaad die de aanleg der thans voorgestelde spoorwegen voor het vaderland bereidt, en de ondersteuning die daarmede aan de particuliere ondernemingen verleend wordt; het betere staat meermalen het goeden in den weg.

Spreker herhaalt dat hij in de hoofdzaak het voorgestelde kan goedkeuren en uit den wensch: dat de regering ten opzigte *van de nu gekozen hoofdlijnen niet moge slingeren in het thans* door haar ontworpen stelsel. Hij voegt er den wensch bij dat de regering zich bereid moge toonen om, naar krachten die beschikbaar komen, te ondersteunen hetgeen nuttig en noodzakelijk is om aan de opvolgende en steeds toenemende behoefte te voldoen, die zal ontstaan aan vertakkingen uit onze nu in behandeling zijnde hoofdlijnen Om tot deze conclusie te geraken, heeft hij zich niet angstvallig ingelaten met de overweging van alle plaatselijke belangen, noch is hij getreden in vergelijkingen tusschen hetgeen zal geschieden voor het noorden of voor het zuiden des rijks. Zijns inziens zijn zoo groote belangen, voor *die beide deelen van het gemeenschappelijk vaderland in één* wetsontwerp vereenigd, in uitnemend goed gezelschap. Wij kennen toch de spreuk onzer vaderen en weten dat toen, „de eendragt in de lucht vloog, de tweedragt in de vloot viel."

Moge dan nu, geleid door onze tegenwoordige eendragt, deze wet met het onder haar geleide varende gezelschap, de oude eendragt niet gaan opzoeken. Hij heeft vermeend de beginselen te moeten voorop zetten waarin zijns inziens ieder stelsel van *spoorwegen moet worden getoetst,* en daarbij alleen geraadpleegd de algemeene belangen van het vaderland. Het leidt zelden tot veel goeds, veel namen te noemen als het algemeene belangen geldt, en hij vraagt of een uitstekend man in deze vergadering zijn invloed in zaken van spoorwegen zou zien bestendigen, als hij ook eens wat meer namen noemde. Het algemeen rijksbelang kent geen centrum, geen noord noch zuid; het bevordert het algemeen welzijn door den bloei der onderdeelen te verzekeren van het ondeelbaar koningrijk, en het helpt later daar waar het dan mogt blijken dat men aanvankelijk te kort geschoten was. Spreker zal ook niet in een angstvallig *onderzoek treden naar al hetgeen over de zaak der spoorwegen* reeds is voorgevallen, en hoe de regering tot de thans voorgestelde lijnen gekomen is; hij vraagt niet naar Harlingen, Kampen of Vlissingen, Amsterdam of Rotterdam, maar naar beginselen. Als hij zou spreken over Harlingen, zou hij het betreuren dat die haven niet wat dieper is, dat het zoo ontzaggelijk veel millioenen zou kosten om van die haven immer zoo veel te maken als hij wel aan de vriessche broeders zou toewenschen. Hij zou zeggen dat het eene verblijdende omstandigheid is dat Kampen in staat is om des noods uit eigen middelen te voorzien in de behoeften, die daar immer aan verdieping voor haren havenmond mogten onstaan, en dat te Vlissingen meer Rijnl. roeden diepte gepeild wordt dan te Harlingen amsterd. voeten. Maar ook zou hij zeggen dat hij in de aanstaande ontwikkelings-periode aan Kampen en Vlissingen nog eene menigte wakkere mannen toewenscht, zoo als die te Harlingen ook zijn. Hij gelooft niet dat het tot iets goeds leiden kan om eene regering of de ministers die daarvan deel uitmaken telkens te wijzen op de achtervolgende veranderingen in hunne voorstellen betrekkelijk zaken als de onderwerpelijke. In het staatkundig leven, zegt spreker, heb ik eenen diepen afschuw van hen, die telkens zoogenaamde nieuwe inzigten krijgen, al naar mate der verandering van personen of omstandigheden, maar in de *stoffelijke wereld veranderen, met den daad de behoefte en de* hulpmiddelen in onze eeuw zoo menigmaal, dat hier ten volle van toepassing blijft het zeeuwsche spreekwoord: „Als het getij verloopt, moet men de bakens verzetten."

Spreker herinnert aan de volgende feiten: 1. De uitvoering der tot nog toe in ons vaderland aangelegde spoorwegen is geenszins uitsluitend het gevolg van geldelijke opofferingen die daartoe door ingezetenen des rijks of van de groote handelssteden zijn gedaan. 2. *De tot den aanleg benoodigde gelden* zijn in tegendeel door kapitalisten verstrekt, als gevolg der gunstige omstandigheden waarin de, langs of aan de uiteinden van de spoorwegen gelegen, steden verkeerden, voor hunne speculatie.

3. Die gunstige omstandigheden waren verwekt onder den invloed van het nederlandsche gouvernement, zij waren een gevolg van onze nationale inspanningen van vroegeren en lateren tijd. Zoo waar als het is, dat niet enkel aan menigen gulden, zoo als een geachte vorige spreker herinnerde, maar dat aan menig penningske onzer belasting, het zweet kleeft van velen die het opbragten, zoo waar is het ook, dat de welvaart, dat de grootheid onzer groote koopsteden is verkregen en verhoogd door de bevochten vrijheid en onafhankelijkheid, waartoe alle Nederlanders medewerkten. Mogt dit ten aanzien van vele onzer grensdistricten maar niet soms vergeten worden in de tijden *van kalmte, als het geldt de beraadslagingen* over de middelen ter ontwikkeling van de volkswelvaart, met de hulpbronnen die ook door den heldenarm der voorouders van de bewoners in die landschappen voor ons behouden zijn.

4. De overige deelen des rijks die dus, wat men daarvan ook anders moge beweren, wel degelijk hun aandeel hebben toegebragt om van de vroeger steeds meer bevoorregte deelen te maken wat zij zijn, hebben dus wel degelijk medegewerkt tot het *scheppen der oorzaken, die de tot nog toe in ons rijk* aanwezige spoorwegen in het leven hebben geroepen.

5. Het ontstaan van dezen weg was dus even zeer het gevolg eener nationale inspanning als de uitvoering der thans ontworpen werken het zijn zal.

6. *Menigvuldige aanvragen om concessien hebben elkander* opgevolgd, doch zijn onuitgevoerd gebleven uit gebrek aan het noodige vertrouwen op den geldelijken goeden uitslag der ondernemingen om de daarvoor benoodigde gelden bijeen te brengen.

7. De bloei en de ontwikkeling der overige deelen des rijks leverden dus op zich zelven den geldschieters geene genoegzame waarborgen om hunne kapitalen daaraan te vertrouwen.

8. Door den voorgestelden maatregel als uitvloeisel eener gezamenlijke krachtsinspanning, in den vorm eener garantie voor de rente en de aflossing van rijkswege, worden dus die waarborgen thans verstrekt, en daardoor wordt aangewend het begin eener zeer vermogende poging om ook van de overige deelen des vaderlands te maken hetgeen er van gemaakt kan worden.

Het beginsel der van rijkswege voorgestelde ondersteuning is dus, ook voor de spoorwegen op zich zelven, billijk en regtvaardig. De meerderheid dezer kamer was tot nog toe niet gestemd voor het beginsel van staatsspoorwegen. Spreker kan zich hoezeer ook op den duur de omstandigheden er ons als het ware toe zouden kunnen noodzaken, geheel met dit gevoelen vereenigen dat hij reeds in 1849 in een openbaar geschrift voorgestaan heeft. Spreker leest de plaats daaruit voor. De ondervindingen der regering waren tot dusver niet gelukkig met betrekking tot de uitvoering *door concessionarissen voor enkele* spoorwegen, die zich bij menigte achtereenvolgens hebben opgedaan. Zij heeft dus in zoo verre aan den wensch der kamer voldaan, dat zij zonder dadelijk over te gaan tot staatsspoorwegen, het als billijk erkende beginsel van ondersteuning van staatswege heeft verbonden aan het uitgeven van concessien.

Zijns inziens is het waarheid dat door deze concessionarissen niet zijn gedaan zoo vele opofferingen, als waartoe andere, als 't ware vrije speculanten konden *gebonden zijn geweest om tot* het verkrijgen van concessien te geraken; maar de kansen op voordeel van genen zouden ook grooter moeten zijn dan voor dezen het geval is, naar sprekers opvatting der concessien. Hij acht het een verblijdend verschijnsel, dat de beschouwing omtrent de matige voordeelen, die deze concessien voor de concessionarissen aanbieden, door meerdere sprekers is gedeeld. Het heeft hem altijd pijnlijk aangedaan, als hij hoorde gewagen van of *zinspelen op het sluiten van contracten* met het gouvernement, hier te lande of in de kolonien, waarbij zulke grove winsten voor particulieren bedongen werden, ten koste der schatkist. Met het oog op de door sommigen geuite vrees, dat de aan de onderneming toegekende voordeelen zelfs te gering zijn om haar welslagen uit een financieel oogpunt te verzekeren, mag hij de ministers geluk wenschen, die tot het sluiten der overeenkomst hebben medegewerkt. Het is eene schoone lofspraak voor een staatsman dat men hem ook eerlijk man kan noemen. Een staat, die toch ook, op zich zelf genomen, vertrouwen verdient en door eerlijke mannen bestuurd wordt, vindt kapitalisten die tot lagere renten hun *geld uitleenen. En als zij dan gelukkig* is in de keuze harer contractanten, dan is daarin voor de geldschieters een tweede waarborg gelegen. 't Valt intusschen niet te ontkennen dat in de keuze van dezen een zeer moeijelijk gedeelte van de taak der regering bestond.

Met de overige aanvragers niet, met geen van hen althans van nabij bekend, kan spreker die niet beoordeelen, dus ook niet treden in eene vergelijking van dezen met de tegenwoordige concessionarissen. Ook dezen zijn hem niet allen bekend, verscheiden van het noorden en zuiden kent hij echter persoonlijk, en zij behoeven zijnen lof niet, om door de geheele wereld als braaf en eerlijk te worden begroet. Hij achtte zich echter tot het geven van enkele voorlichting ook nopens de personen verpligt, ons land is niet zoo groot dat er niet kwaad te stichten zou kunnen zijn, met het onbeantwoord laten van enkele vragen.

Spreker betuigt ten slotte nogmaals, dat hij alleen door de algemeene belangen geleid wordt, als hij zijne goedkeuring aan de wet zal geven, dat hij de hoofdzaak voor oogen houdt en wenscht dat op de werken [illegible] gegeven over sommige punten [illegible] soortige werken worde geleid, zoo dat de nuttige invloed der onderneming nog meer bevorderd kan worden.

Wat de veranderingen in het belastingstelsel betreft, ook bij de uitvoering van het plan zal er gelegenheid bestaan tot noodige wijziging van de patentbelasting en tot het voortgaan met de amortisatie van schuld.

Ten slotte zegt hij, dat hij Amsterdam niet miskent, er steeds op ziet als de trots van Nederland, en ook werken ten zijnen behoeve, des vereischt, verlangt. Uit volle overtuiging zal hij stemmen voor de wet.

De heer Thorbecke zegt dat hij zich heeft voorgesteld zonder inleiding twee vragen te behandelen: 1. biedt de wijze van concessie-verleening genoegzame waarborgen aan, en 2. beantwoordt het plan der werken, welke de regering voorstelt, met staatshulp te ondernemen, aan de behoeften? Is het doeltreffend, is het uitvoerbaar?

Het eerste *hoofdpunt meende spreker ontkennend te moeten* beantwoorden: 1. op grond dat alle waarborg ontbreekt voor de voorkeur aan de tegenwoordige concessionarissen geschonken; 2. omdat hij de concessionarissen of de op te rigten maatschappijen in casu als niets anders kan beschouwen dan kostbare tusschenpersonen; 3. wijl geene mededeeling is toegelaten, en 4. daar er zelfs geene voorloopige zekerheid is dat de concessionarissen over de middelen zullen kunnen beschikken ter uitvoering van het plan.

Wat nu de vraag betreft omtrent de doelmatigheid en uitvoerbaarheid, zoo had hij verwacht dat, als men een net van *spoorwegen wilde, men dan allereerst in overweging had moeten* nemen de verbetering onzer waterwegen en de gemeenschap met de zee. Ten aanzien van Amsterdam is dit ter laatster ure geschied, maar ten aanzien van Rotterdam is dit geheel ter zijde gelaten, hetgeen te erger is, vermits dit punt door een schoon en helder rapport is toegelicht en men er te Rotterdam de grootst mogelijke belangstelling in toonde.

Een ander hoofdbezwaar van spreker is, dat men te veel in eens verlangt; *men wil in 5 à 6 jaren alles hebben uitgevoerd.* Hij acht dit ondoenlijk en wijst hier op het buitenland, waar men de spoorwegen heeft aangelegd naar mate de behoefte daaraan *zich* ontwikkelde. Niet alleen in het belang der financien maar ook in dat der spoorwegen zelven, acht hij eene zoodanige langzame verbinding wenschelijk.

Spreker bepaalt zich tot de vraag: wat is voor het oogenblik de meest dringende behoefte? en dan antwoordt hij, dat men moet beginnen met korte doeltreffende lijnen.

Ten slotte zegt spreker dat, als dit ontwerp mogt worden verworpen, hij dan met onderscheidene andere leden een voor*stel zal doen, opdat het voor de regering en buiten de kamer* duidelijk blijke, wat de kamer verlangt.

De heer Duymaer van Twist bespreekt het ontwerp uit een financieel oogpunt. Hij erkent de behoefte aan spoorwegen uit drie oogpunten: 1. wanneer men let op wat om ons heen voorvalt; 2. *omdat zij moeten strekken als middelen tot ontwikkeling* van onze materiele en intellectuele welvaart, en 3. omdat het eene bij de natie algemeen gevoelde behoefte is. Hij acht den aanleg niet mogelijk zonder zeer groote opofferingen uit de staatskas. Nopens de rigting heeft spreker zich niet uitgelaten en zulks te minder nu hij van den heer Thorbecke gehoord heeft, dat door hem de gelegenheid zal worden geopend om daaromtrent nader te spreken. Hij heeft zich dus bepaald tot de financiele zijde van het ontwerp, en zich de vraag voorgesteld of de financiele bezwaren minder zullen zijn bij het stelsel van staatsspoorwegen. Die vraag heeft spreker ontkennend beantwoord. Zijne conclusie was dat, hoewel hij de financiele bezwaren dezer voordragt niet gering acht, dit voor hem geen voldoenden grond oplevert om zijne stem aan dit ontwerp te weigeren.

TER DRUKKERIJ VAN DE GEBROEDERS ABRAHAMS.